

2es Jornades de Bruixeria d'Andorra

a Sant Julià de Lòria

Del 18 de setembre al 4 de novembre del 2023

Organitza:

SANT JULIÀ
DE LÒRIA

Col·labora:

Govern d'Andorra

DILLUNS 18 DE SETEMBRE

A les 18.30 h • Sala Sergi Mas •

Parada de llibres a càrrec de la llibreria La Trenca.

A les 18.45 h

Presentació de les jornades per part de la mestra de cerimònies i benvinguda per part de les autoritats.

A les 19.00 h • Sala Sergi Mas •

La cacera de bruixes a Andorra (segles XV-XVII) conferència a càrrec de Pau Castells Granados, organitzada per l'Arxiu Nacional d'Andorra

Moderadora Cristina Yañez de Aldecoa, professora de patrimoni cultural a la Universitat d'Andorra.

El Pirineu va ser un dels epicentres de la cacera de bruixes europea que va inflamar el continent durant els segles XV-XVII. Al llarg d'aquells anys, milers de dones van ser penjades a la forca o cremades a la foguera per uns tribunals allunyats de l'ordre del dret, després d'haver estat assenyalades pels seus propis veïns com a "bruixes i metziñeres".

La conferència pretén fer conèixer els darrers resultats de la recerca històrica i arxivística sobre aquest fenomen inquietant, a través dels judicis per bruixeria celebrats a les Valls d'Andorra durant els "segles de la cacera".

Pau Castell Granados (Tremp, 1984) és doctor en història i professor del Departament d'història medieval i moderna de la Universitat de Barcelona. S'ha especialitzat en l'estudi de la cacera de bruixes a Catalunya, tema al qual va dedicar la seva tesi doctoral llegida l'any 2013 i que ha estat guardonada amb diversos premis per part de la Fundació Noguera, l'Institut d'Estudis Catalans i el Claustre de Doctors de la UB. És autor de múltiples publicacions en revistes nacionals i estrangeres, i ha realitzat estades de recerca en diverses universitats europees, com ara la *University of Oxford* (Anglaterra), la *Université de Lausanne* (Suïssa) i la *Université de Montréal* (Québec), on ha exercit també de professor convidat. En l'àmbit català, ha comissariat l'exposició museogràfica *Se'n parlave ... i n'hi havie. Bruixeria al Pirineu i a les Terres de Ponent*, i ha coordinat la campanya *No eren bruixes, eren dones*, impulsada per la revista *Sàpiens*, essent l'autor del primer *Atlas de la cacera de bruixes a Catalunya* (<https://www.sapiens.cat/cacera-bruixes.html>).

A les 19.45 h

Pausa.

A les 20.00 h

Sorginak! La caza de brujas en Navarra, del mito a la realidad històrica.

Conferència a càrrec d'Amaia Nausia Pimoulier professora associada d'història Moderna a la Universitat Nafarroako

Unibertsitate Publikoa (Espanya) i responsable de projectes a la *Sociedad de Estudios Vascos*.

Moderadora Cristina Yañez de Aldecoa, professora de Patrimoni Cultural a la Universitat d'Andorra.

Que la imatge de la bruixeria s'ha associat habitualment al món femení és fet conegut.

Cal saber que, en el que històricament s'ha anomenat com la Caça de Bruixes dels segles XVI i XVII, entre el 70 i el 90% de les persones acusades per bruixeria eren dones, en el cas de Navarra, moltes d'elles eren vídues. Sembla innegable que la presència d'una figura femenina sola i amb certa autonomia va aixecar recel de les autoritats tant civils com eclesiàstiques.

En aquesta ponència s'explicarà el procés històric de la caça de bruixes a Navarra, així com les qüestions socials i polítiques que van portar a perseguir certes dones en el territori pirinenc. A més, la xerrada pretén ajudar a entendre la imatge de la bruixa que ens ha arribat fins ara: una dona vella, sola i que feia pocions.

Amaia Nausia Pimoulier (Pamplona, 1982) és doctora en Història per la Universitat de Navarra, on va defensar la seva tesi *Entre el luto y la supervivencia: viudas y viudedad en la Navarra Moderna (siglos XVI y XVII)*. És responsable de projectes a l'Eusko Ikaskuntza - Sociedad de Estudios Vascos i col·laboradora habitual en diversos mitjans de comunicació, com *Berria*, *Gara* o *Euskalerrria Irratia*. En un to sempre divulgatiu, els seus articles d'investigació se centren sobretot en el paper, el mode de pensar, de viure i de sentir dels nostres avantpassats: explicar l'ideal de feminitat al llarg de la història

i l'adoctrinament sofert per les que go-saven transgredir les normes imposades pel sistema patriarcal, en totes les seves formes. Després de *Ser mujer (siglos XIII-XVII), ¿Vírgenes o putas? Más de 500 años de adoctrinamiento femenino* és el seu segon llibre.

DIMARTS 19 DE SETEMBRE

A les 18.30 h ✦ **Sala Sergi Mas** ✦

Parada de llibres a càrrec de la llibreria La Trenca.

A les 18.45 h

Presentació de les xerrades per part de la mestra de cerimònies.

A les 19.00 h

Xerrada i taula rodona amb **Joan de Déu Prats**, autor del llibre *El gran llibre de les bruixes catalanes*, **Daniel Rangil i Brunet** autor del llibre *Mitologia dels Països Catalans* i **Laia Baldevey**, il·lustradora.

Moderador, Oliver Vergés historiador i editor.

Joan de Déu Prats (Barcelona, 1962) ha escrit més de cent trenta llibres en l'àmbit infantil, juvenil i adult, traduïts a diferents idiomes. En el vessant d'adults ha conreat sobretot la divulgació llegendística, mítica i històrica de Catalunya. Ha escrit *Història mítica del Cap de Creus* i *Història Mítica de les Terres de l'Ebre*, i també *El Gran Llibre de les Criatures Fantàstiques de Catalunya*, *El Gran Llibre dels Indrets Fantàstics de Catalunya*, *El Gran Llibre dels Exploradors Catalans* i *El Gran Llibre de les Bruixes Catalanes*, tots ells amb l'editorial Comanegra. També ha escrit *Enamora't, llegendes catalanes d'amor* i *Dracs, llegendes catalanes amb passió de foc*, amb l'editorial Cossetània, entre altres obres on barreja l'imaginari del país i la seva història.

Té una experiència nodrida com a conferenciant de divulgació adquirida a escoles, biblioteques, centres culturals, ràdios i televisions.

Daniel Rangil i Brunet (Calella, 1956), ha col·laborat en diferents diaris, revistes i ràdios, i ha publicat diverses obres, com *Éssers mitològics dels Països Catalans* (pòster, 1993), *Recull de cultura oral del Montnegre* (trilogia, 2008 a 2011), *Joan Barangó i els màrtirs de la llibertat* (2010), *Llegendes d'aigua dolça* (2016, coautor), *Calendari de mitologia catalana* (anys 2016 i 2017), i *Calella desapareguda* (2020).

Laia Baldevey (Sant Vicenç de Montalt, 1991), és il·lustradora. Graduada en Belles Arts i especialitzada en Animació 3D i *Concept Art*, va entrar en el món del dibuix de fantasia treballant en diversos projectes audiovisuals i, posteriorment, en el món editorial.

D'aquí en va néixer l'interès pel folklore fantàstic de la seva terra, que comparteix i divulga a les xarxes. Ha participat com a il·lustradora en diversos àmbits que abasten des de la literatura, a les sèries infantils, la música i la promoció cultural.

El gran llibre de les bruixes catalanes

Catalunya és plena de relats amb bruixes com a protagonistes i d'indrets que hi fan de rerefons. Aquest recull d'històries fantàstiques reivindica un passat màgic alhora que en fa una revisió històrica.

El món és molt més formidable, complex i profund del que sovint pensem. Les bruixes catalanes reals i somiades ho recorden en aquest llibre a través dels seus prodigis, i també a través de la terrible persecució que van patir. A vegades, els contes de fades amaguen històries per no dormir; hem de saber-ho i no espantar-nos. Existeix un món visible i un d'invisible. El misteri sempre

bategarà. No es tracta de desvelar-lo, sinó d'intuir-lo i viure'l. Sembla que els temps de la màgia s'hagin acabat, però això encara no és cert: si acluquem bé els ulls ensopegarem amb una porta, o un llibre, que ens retorni al gran viatge. Benvinguts!

Un llibre que és una obra d'art, un cant d'amor al nostre imaginari i un exercici de reparació històrica.

Mitologia dels Països Catalans

Durant segles i en la cultura escrita, d'allò que en diem mitologia, només existia la clàssica, la dels grecs. A partir de la Renaixença, folkloristes conscients de la vàlua de la cultura oral aplegaren llegendes i rondalles.

Com la siberiana, la dels amerindis, africans o australians, la mitologia catalana és bàsicament de transmissió oral, per una banda, més desdibuixada per l'oblit, però per l'altra més fidel als orígens. Els nostres mites han sobreviscut camuflats dins de rondalles (Joan de l'Ós), llegendes (la Dama Blanca), costums (el Bocarrot) o creences (la Pesanta) i no pas en relats clarament mitològics.

Mitologia dels Països Catalans aplega més de 30 personatges i en vol esbrinar llurs orígens remots, significats profunds i vinculació amb altres mitologies d'arreu del món.

A les 20.00 h

Pausa amb degustació de productes locals

A les 20.30 h

Presentació del llibre *Llegendes d'Andorra* d'Àlvar Valls i Roser Carol. Amb la participació de Robert Lizarte.

Roser Carol, que es defineix com una dona de fer feines de la lletra impresa per la seva tasca de correctora i **Àlvar Valls**, també corrector i escriptor, autor entre d'altres de *Entre l'infern i la glòria*, la novel·la sobre Verdaguer que li va

valdre el Premi Crexells de narrativa, són els autors d'aquest magnífic recull de llegendes del Principat pirinenc. A la presentació els acompanyarà **Robert Lizarte**, divulgador del patrimoni i les tradicions andorranes.

Llegendes d'Andorra

Les llegendes són part intrínseca de la tradició cultural d'un poble, i sovint denoten el tarannà i el capteniment de la societat que les va veure néixer i que les va transmetre de generació en generació. Amb la intenció de mantenir viu aquest llegat secular, Llegendes d'Andorra recull cinquanta-sis llegendes, reescrites pels autors per adaptar-les al lector d'avui que vulgui acostar-se a la tradició folklòrica del Principat pirinenc. Llegendes que van des de la fundació del país per Carlemany fins a les troballes de tresors i riqueses passant per miracles, éssers fantàstics, bruixes, herois populars, amors i desamors o feres de la muntanya. Un ric patrimoni que els autors posen a disposició dels lectors que vulguin continuar gaudint i transmetent les llegendes d'Andorra.

DIMECRES 20 DE SETEMBRE I FINS

DIJOURS 2 DE NOVEMBRE

Experiència: *El retorno de la Bruja: diario de transformación* de l'actriu Mainer Galarza Peña.

Durada: 45 minuts

Horari: de dimarts a dissabte de 10 a 13h (darrera entrada a les 12 h) i de 16 a 20h (darrera entrada a les 19 h).

Reserva prèvia: a la Biblioteca comunal universitària.

Activitat gratuïta.

Les persones grans creaven llocs foscos i circulars que representaven els úters materns com a passos d'iniciació i de transformació. Amb aquesta idea de lloc sagrat, on es gestava la transformació, *El retorno de la Bruja: diario de transformación* convida l'espectador a endinsar-se

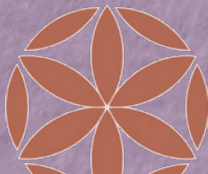
en aquest espai on podrà ser testimoni de la cerca de gestació i naixement de la integració, de la feminitat de la dona -en aquest cas- l'autora. Per això, la persona que visitarà l'experiència podrà fer -de manera individual- un petit recorregut visual i sonor per les diferents etapes de transformació.

Mainer Galarza Peña (Irun, 1982), quan era una nena, passava el seu temps dibuixant, cantant o inventant coreografies. Era un joc que gaudia plenament, en companyia o sola. Aquest plaer que sentia va ser el que la va impulsar a seguir pel camí de l'art.

Es va formar com a intèrpret a l'*Escuela Navarra de Teatro* (Pamplona, 2000-2004). El 2009, va viatjar a Barcelona per aprofundir en la pedagogia Lecoq a l'escola Estudis de Teatre Berty Tobías. Durant 15 anys va exercir d'actriu, narradora oral, pallassa i titellaire en diferents companyies: *Oihulari Klow'n*, *Panta Rhei* i *En la Lona*. L'any 2017 va guanyar el concurs de textos teatrals infantils en euskera de Navarra amb l'obra de teatre *Baloon*.

Però després d'anys dedicant-se a les arts escèniques se sentia totalment buida. On havia anat a parar el plaer? En quin moment va deixar de ser divertit per transformar-se en alguna cosa rutinària i poc nutritiva? Sentia que si continuava fent el mateix, es condemnaria a si mateixa. Necessitava continuar investigant, investigant-se. Així va ser quan el 2019 va viatjar a Berlín per realitzar el màster *Integral Movement Performance Practice*.

Aquest treball és el fruit de la investigació que ha dut a terme els darrers tres anys. El resultat d'un viatge apassionant. Una expressió, una obertura, una expansió.

DIMECRES 20 DE SETEMBRE

A les 18.00 h ♦ Sala Sergi Mas ♦

Parada de llibres a càrrec de la llibreria La Trenca.

A les 18.30 h

Presentació per part de la mestra de cerimònies de la xerrada, taller i degustació, *Etnobotànica d'Andorra: remeis d'ús tradicional* a càrrec de Canòlich Álvarez Puig i Joan Vallès Xirau.

L'etnobotànica és la ciència que estudia la relació entre les plantes i les persones i, per tant, recull, entre d'altres, els usos medicinals tradicionals. Aquests remeis han estat transmesos de generació en generació, majoritàriament de mares a filles, i el curanderisme i el que a vegades s'ha anomenat bruixeria han estat presents en aquest àmbit. En aquesta xerrada realitzarem una breu introducció a l'etnobotànica per tal de conèixer la base d'aquesta ciència i, tot passant per les anomenades bruixes, aprofundirem en els remeis més característics del territori. Finalment, farem un taller per a preparar un remei d'allò més senzill, tradicional i útil.

Canòlich Álvarez Puig. (Sant Julià de Lòria, 1997). Graduada en farmàcia i en nutrició humana i dietètica per la Universitat de Barcelona (UB) l'any 2021. Actualment, estudiant de doctorat en el programa de Biodiversitat de la UB i participant en la inclusió de l'Etnobotànica andorrana a l'inventari general del Patrimoni Cultural del Govern d'Andorra en col·laboració amb la Universitat de Barcelona, l'Institut d'Estudis Catalans, l'Institut Botànic de Barcelona i Andorra Recerca i Innovació.

Joan Vallès Xirau. (Figueres, 1959). Doctor en farmàcia (botànica) i llicenciat en filologia (llengua catalana) per la Universitat de Barcelona (UB). Catedràtic de botànica de la UB. Membre de la sec-

ció de Ciències Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans.

Les seves línies de recerca són la sistemàtica i l'evolució de plantes, l'etnobotànica, la terminologia botànica i la història de la botànica. Forma part del grup de recerca en etnobotànica dels Països Catalans, amb el qual està implicat en estudis a Andorra, entre altres zones dels territoris de llengua catalana.

DIJOUS 21 DE SETEMBRE

A les 17.00 h ♦ Sala Sergi Mas ♦

Inauguració de l'exposició *Abans miràvem la llunya per tot* i presentació per part de la mestra de cerimònies dels parlaments de les autoritats.

L'exposició es podrà visitar a la sala Sergi Mas fins el dissabte 4 de novembre.

Bloc lúdic i popular

DIVENDRES 22 DE SETEMBRE

A les 19.30 h ♦ Barri antic ♦

Obertura de la fira esotèrica. Tarotistes, grafòlegs i numerològs ens ompliran de màgia i ocultisme.

A les 21.30 h ♦ Casa Comuna i barri antic ♦

Passejada per la vila amb *Nit de bruixes i llegendes sota la llum de la lluna* a càrrec de l'Assumpta Mercader, actriu i narradora i amb l'acompanyament dels Pardals que tocaran músiques dels Pirineus i d'Andorra.

Preu: 3,00 € (dirigit a públic adult i infants a partir de 8 anys)

Pots comprar la teva entrada a la Biblioteca Comunal Universitària, fins al mateix dia abans de les 18 h.

A les 23.30 h

Tancament de la fira esotèrica.

DISSABTE 23 DE SETEMBRE

A les 19.30 h ✦ Barri antic ✦

Obertura de la fira esotèrica. Tarotistes, grafòlegs i numerològs ens ompliran de màgia i ocultisme.

A les 23.30 h

Tancament de la fira esotèrica.

Bloc cinematogràfic

DIMARTS 26 DE SETEMBRE

A les 21.00 h ✦ Sala Sergi Mas ✦

Cinema amb la pel·lícula *Vredens Dag* (DIES IRAE) a la sala Sergi Mas amb la col·laboració del festival Ull-Nu i tertúlia a càrrec d'Hector Mas director del festival Ull-Nu, d'Alfons Casal director de cine, de l'Elena Cid directora i guionista i de la Montse Guiu March gerent de cinemes Guiu de la Seu d'Urgell i directora de la mostra Picurt.

Sinopsi: La segona muller d'un pastor Danès del segle XVII és acusada de bruixa després d'haver-se enamorat del seu fillastre.

Director: Carl Theodor Dreyer

Any: 1943

Música: Poul Schierbeck

Durada: 97 minuts

Gènere: Drama, cine art i pel·lícula culte.

Preu: 3,00 €

DIMECRES 27 DE SETEMBRE

A les 17.30 h ✦ Sala Sergi Mas ✦

Cinema intergeneracional amb la col·laboració de serveis socials i participació Ciutadana amb la pel·lícula *Las brujas* (de *Roald Dahl*).

Sinopsi: És la història d'un petit orfe (Bruno) que a finals de l'any 1967, se'n va a viure amb la seva estimada padrina (Spencer) a Demopolis, un poble d'Alabama. El nen i la seva padrina tenen es-

tranyes trobades amb algunes bruixes, aparentment glamuroses però absolutament diabòliques. La padrina decideix endur-se'l a un hotel de luxe prop de la costa. Per desgràcia, arriben al mateix moment que la Gran Bruixa (Hathaway) que ha reunit totes les Bruixes del planeta per dur a terme els seus horribles plans. Adaptació del llibre: *Las brujas* de Roald Dahl.

Director: Robert Zemeckis

Any: 1987

Música: Alan Silvestre

Durada: 100 minuts

Gènere: Fantàstic, comèdia, bruixeria, cinema familiar.

Preu: 3,00 €

A les 21.00 h ✦ Sala Sergi Mas ✦

Cinema amb la pel·lícula *La muerte os sienta tan bien*.

Sinopsi: L'actriu Madeline Ashton (Meryl Streep) li "roba" el promès, el cirurgià plàstic Ernest Menville (Bruce Willis), a la seva amiga Helen (Goldie Hawn) i és casa amb ell.

Set anys més tard, Madeline només viu per al seu físic, Helen té sobrepès i depressió, i Ernest és un alcohòlic i maquilla cadàvers. Passen set anys més, Helen ha escrit un llibre i, per sorpresa i terror per a la Madeline, està prima i molt bonica i això la fa témer que li vulgui robar el marit, així que va a veure una bruixa moderna (Isabella Rossellini) que li proporciona un elixir que li fa recuperar la joventut però malauradament tindrà altres efectes secundaris.

Director: Robert Zemeckis

Any: 1992

Música: Alan Silvestre

Durada: 104 minuts

Gènere: Comèdia, pel·lícula de culte.

Preu: 3,00 €

Venda d'entrades Biblioteca Comunal Universitària i una hora abans de la sessió directament a la Casa Comuna.

Altres activitats octubre

DIJOUS 5 D'OCTUBRE

A les 19.00 h ✦ Sala Sergi Mas ✦

Xerrada *La crema del mai i altres rituals meteorològics*, a càrrec de Joaquim Valera i Robert Lizarte.

Entrada: gratuïta.

DISSABTE 7 D'OCTUBRE

A les 12 h i a les 18 h ✦ Sala Sergi Mas ✦

Visita teatralitzada a l'exposició amb la Sància de Cal Foguetó

Entrada: gratuïta.

DURANT LA SETMANA DEL 9 D'OCTUBRE

✦ Sala Sergi Mas ✦

Tindrà lloc la xerrada a càrrec de Júlia Carreras Tort *Bruixes i clima al folklore pirinenc*.

Entrada: gratuïta.

DISSABTE 21 D'OCTUBRE

A les 20.00h ✦ Sala Sergi Mas ✦

Cançons i trementina a càrrec del grup TRIO DESCONCIERTO.

Proposta de música i dramatització sobre la vida d'una trementinaire.

Entrada: gratuïta.

DURANT LA SETMANA DEL 20 D'OCTUBRE

✦ Sala Sergi Mas ✦

Tindrà lloc el taller a càrrec de Júlia Carreras Tort: *Màgia, conjuració climàtica i etnobotànica*. Places limitades, 25 persones màxim. Fer reserva prèvia a la Biblioteca Comunal Universitària.

Entrada: gratuïta.

DIJOUS 2 DE NOVEMBRE

A les 19.00h ✦ Sala Sergi Mas ✦

Xerrada amb Maider Galarza Peña per compartir amb totes aquelles persones que hauran gaudit de la seva experiència *El retorno de la Bruja: diario de transformación*.

Entrada: gratuïta.

Per a més informació, reserves i per comprar les entrades:

Oficina de turisme

Tel.: (+376) 744 045

a/e.: turisme@comusantjulia.ad

Biblioteca Comunal Universitària

Tel.: (+376) 744 010

a/e.: cultura.biblio@comusantjulia.ad

El Comú es reserva el dret d'efectuar qualsevol canvi en la programació.